

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. P. P.**, bývajúceho v Ž., zastúpeného JUDr. T. P., advokátkou v Ž., proti žalovanému **Krajskému súdu v Banskej Bystrici**, Komenského č. 12, Banská Bystrica, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp.zn. 18 C 146/2003, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2008, sp.zn. 7 Co 180/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2008, sp.zn. 7 Co 180/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom zo 16. marca 2007 č.k. 18 C 146/2003-156 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 16 Co 71/2003 zo dňa 30.6.2003 bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu priznané mu článkom 46 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej právo na spravodlivý proces priznané mu článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“) a právo na ochranu osobnosti priznané mu ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka, ako aj uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 50 000,- Sk. S poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. rozhodol o povinnosti žalobcu zaplatiť úspešnému žalovanému náhradu trov konania v sume 23 263,- Sk v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Zamietnutie žaloby odôvodnil s odkazom na ustanovenia čl. 6 ods. 1 Dohovoru, čl. 46 ods. 1, 4 Ústavy Slovenskej republiky a ustanovenia § 11 a § 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka. Pritom konštatoval, že konanie žalovaného nezakladá žalobcovi právo na ochranu osobnosti, pretože nepreukázal zásah do jeho občianskej cti, ľudskej dôstojnosti, a ani to, že by konaním žalovaného bola narušená

jeho vážnosť v spoločnosti a znížená dôstojnosť jeho osoby. Porušenie namietaných práv nezodpovedá zásahom do osobnostných práv garantovaných ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka a zadosťučinenie žalobcovi bolo poskytnuté tým, že rozhodnutie, ktorým boli porušené jeho procesné práva, bolo zrušené Najvyšším súdom Slovenskej republiky a vo veci bolo opätovne rozhodnuté podľa návrhu žalobcu. Žalobca v súvislosti so svojím konečným žalobným návrhom, o ktorého pripustení prvostupňový súd rozhodol v zmysle § 95 O.s.p., dôvodil tým, že žalovaný pri svojom rozhodovaní o jeho žalobe nepostupoval nestranne a nezávisle, pretože rozhodovali sudcovia krajského súdu, ktorí boli členmi žalovaného Z. S. S.. Súd prvého stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku ďalej uviedol, že v konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp.zn. 15 C 99/2001 žalobca podal žalobu voči Z.S.S. o uloženie povinnosti doručiť mu do vlastných rúk rozhodnutie Celorepublikovej rady Z. S. S. zo dňa 7.9.2000, ktorým bol vylúčený z tohto združenia. Okresný súd v Banskej Bystrici žalobe vyhovel, no po podaní odvolania žalovaným Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp.zn. 16 Co 71/2003 zo dňa 30.6.2003 bez nariadenia pojednávania napadnutý rozsudok pre nedostatok právomoci súdu zrušil a konanie zastavil. Na základe dovolania žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky dňa 25.2.2004 pod sp.zn. 2 Cdo 115/2003 uznesenie krajského súdu zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie s tým, že odvolací súd žalobcovi odňal možnosť konať pred súdom, keď po zastavení konania pre nedostatok právomoci súdu súčasne nerozhodol aj o postúpení veci príslušnému orgánu. Následne Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací dňa 19.1.2005 pod sp.zn. 16 Co 141/2004 rozsudok Okresného súdu v Banskej Bystrici podľa § 219 O.s.p. potvrdil. Súd prvého stupňa v súčasnom konaní o ochranu osobnosti uviedol, že žalobca bol v konečnom dôsledku vo veci samej úspešný. Sudcovia, ktorí o jeho žalobe vtedy rozhodovali, sa necítili zaujatí a konali na základe svojho svedomia, pričom neboli vylúčení z pojednania a rozhodovania veci. Žalobca nepreukázal, že by títo sudcovia mali taký vzťah k predmetnej veci a k jeho osobe, ktorý by ovplyvnil ich objektívny postoj pri rozhodovaní. Aj keď bolo konštatované pochybenie krajského súdu jeho rozhodnutím zo dňa 30.6.2003, tak žalobca sa domohol nápravy prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktorý podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky zabezpečuje realizáciu práva na súdnu ochranu. Žalobca nepreukázal, že by konaním žalovaného bolo zasiahnuté do jeho občianskej cti, ľudskej dôstojnosti, že by bola narušená jeho vážnosť v spoločnosti a znížená dôstojnosť jeho osoby. Ďalej konštatoval, že ani v časti o náhradu nemajetkovej ujmy žalobca nepodal žalobu opodstatnene, lebo zadosťučinenie mu bolo poskytnuté rozhodnutím najvyššieho súdu a novým rozhodnutím krajského súdu. Súd prvého stupňa preto dospel

k záveru, že žalobca nepreukázal, že by rozhodnutím krajského súdu bola znížená jeho dôstojnosť, vážnosť v spoločnosti a že by utrpel nemajetkovú ujmu pocitom neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. januára 2008 sp.zn. 7 Co 180/2007 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd navyše oproti postupu súdu prvého stupňa skúmal aj zásadnú vec pre rozhodnutie o žalobe v jej prvom petite - danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určovacom výroku v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Súd druhého stupňa poukázal na to, že žalobca v podanej žalobe naliehavý právny záujem na požadovanom určení nijako nezdôvodnil a rovnako táto okolnosť nie je rozpísaná ani v dôvodoch napadnutého rozsudku, keď sa súd prvého stupňa zaoberal samou podstatou vecí. Odvolací súd preto ustálil, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, že bolo porušené jeho právo na ochranu osobnosti a v rámci toho právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Odvolanie žalobcu, ktorý v odvolaní navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie, čím napadol zamietajúci výrok prvostupňového rozsudku ako celok (v oboch žalobných petitoch), odvolací súd nepovažoval za dôvodné práve pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Právo na ochranu osobnosti zakotvené v ustanovení § 11 Občianskeho zákonníka upravuje okrem priamo uvedených práv v konkrétnom prípade aplikáciu aj iných ľudských práv a s ohľadom na citovanú úpravu v Ústave Slovenskej republiky a Dohovore obsahuje aj právo na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces. V tomto smere sa právny názor odvolacieho súdu odlišil od záveru súdu prvého stupňa a korešponduje s právnou argumentáciou žalobcu. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití

relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú, za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Právny poriadok SR rozlišuje prostriedky ochrany osobnostných práv - či tých, ktoré sú upravené v ustanovení § 11 Občianskeho zákonníka, alebo tých, ktoré sú upravené priamo v Ústave Slovenskej republiky alebo v citovanom Dohovore - v troch smeroch : 1/ návrh na upustenie od neoprávnených zásahov (negatívna žaloba), 2/ návrh na odstránenie následkov už uskutočnených zásahov (reštitučná žaloba) a 3/ návrh na poskytnutie primeraného zadosťučinenia (satisfakčná žaloba). Tieto špeciálne prostriedky súdnej ochrany osobnostných práv sa môžu uplatniť samostatne alebo kumulatívne. Z návrhu na začatie konania (§ 79 ods. 1 O.s.p.) musí byť zrejmé, aký prostriedok právnej ochrany žalobca podáva. Vychádzajúc z obsahu žaloby v tomto prípade sa žalobca - okrem vyššie popísaného určovacieho výroku - domáhal satisfakčnou žalobou primeraného zadosťučinenia zaplatením nemajetkovej ujmy z dôvodov rovnako popísaných vyššie. Objektívne kritérium hodnotenia nemajetkovej ujmy, spočívajúcej v porušení či už len v samotnom ohrození osobnosti fyzickej osoby v jej fyzickej a morálnej jednote, vylučuje, aby sa pre toto hodnotenie stali rozhodujúcimi len subjektívne pocity dotknutej fyzickej osoby, t.j. jej negatívna individuálna psychická reakcia. Subjektívne kritérium hodnotenia nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka je vzhľadom na možnosti založenia nežiaducich rozdielov pri vzniku občianskoprávných sankcií neprijateľné. Postačí, ak ide o zásah, ktorý je objektívne spôsobilý vyvolať ujmu, ktorá spočíva už v ohrození osobnosti fyzickej osoby. Skutočnosť, či vzniknutá nemajetková ujma spočíva len v ohrození alebo už v porušení osobnosti fyzickej osoby, ovplyvňuje použitie jednotlivých občianskoprávných prostriedkov ochrany podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Ak ujma vyvolaná neoprávneným zásahom spočíva len v ohrození osobnosti fyzickej osoby alebo v jej porušení, musí ísť svojou povahou vždy o nemajetkovú ujmu. To znamená, že musí ísť vždy o ujmu, ktorá sa nepremieta bezprostredne do majetkovej sféry postihnutej osoby, takže ju nemožno presne vyjadriť a vyčíslieť v peniazoch. Návrh na poskytnutie primeraného zadosťučinenia (satisfakčná žaloba) sleduje priznanie satisfakcie občanovi, ktorého osobnostné právo bolo porušené, a to so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu. Zákon teda pripúšťa, aby sa v určitých prípadoch, keď sa to javí ako nevyhnutné, zadosťučinenie uložilo vo forme majetkového plnenia, konkrétne v peniazoch. Podmienkou priznania materiálnej satisfakcie je nemajetková ujma, ktorá je spôsobilá v značnej miere znížiť dôstojnosť občana a jeho vážnosť v spoločnosti. Súd prvého stupňa túto druhú časť žaloby o náhradu nemajetkovej ujmy zamietol preto, že žalobca

nepreukázal zníženie jeho dôstojnosti, vážnosti v spoločnosti, utrpenie nemajetkovej ujmy, pocity neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti v dôsledku rozhodnutia žalovaného (5. strana, 2. odsek, 2. a 3. veta odôvodnenia rozsudku). Žalobca v podanom odvolaní nijako nenamietal, že by súdu v tomto smere - pri existencii zásahu do jeho práva na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces - navrhoval vykonanie konkrétneho dôkazu, že by ho súd nevykonal, resp. že by po jeho vykonaní ten-ktorý dôkaz nesprávne zhodnotil. Jeho námietka o tom, že nedostatočným odôvodnením rozsudku mu bola odňatá možnosť konať, preto celkom neobstojí. Konštatovanie súdu, že žalobca nepreukázal všetky podmienky pre priznanie nemajetkovej ujmy, nevyžadovalo navyše aj podrobnejšie zhodnotenie právnej argumentácie žalobcu o porušení Ústavy Slovenskej republiky a Dohovoru v súvislosti s priamou aplikovateľnosťou medzinárodných zmlúv, zahŕňajúcou aj povinnosť slovenských súdov prihliadať na interpretáciu zmlúv medzinárodnými tribunálmi. Ak totiž súd v dôvodoch rozsudku uviedol, že žalobca nepreukázal zníženie jeho dôstojnosti, vážnosti v spoločnosti, utrpenie nemajetkovej ujmy, pocity neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti v dôsledku rozhodnutia žalovaného, žalobcovi v odvolaní nič nebránilo tomuto záveru zo svojho pohľadu vecne oponovať a argumentovať, t.j. uviesť, akými dôkazmi uvedené okolnosti preukázané boli a že zásah do práva bol spôsobilý v značnej miere znížiť jeho dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti. Námietka nesprávneho skutkového zistenia zníženia jeho dôstojnosti, vážnosti v spoločnosti, utrpenie nemajetkovej ujmy značne spôsobilej znížiť dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti, pocitov neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti v dôsledku rozhodnutia žalovaného v odvolaní žalobcu obsiahnutá nebola, preto sa odvolací súd súc viazaný dôvodmi odvolania tým bližšie nezaoberal a pri svojom rozhodovaní vychádzal z takého skutkového stavu, aký súd prvého stupňa popísal v odôvodnení svojho rozsudku, vrátane skutkového zistenia o absencii preukázania tvrdného zníženia dôstojnosti, vážnosti v spoločnosti, utrpenia nemajetkovej ujmy, pocitov neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti v dôsledku rozhodnutia žalovaného ako jednej z podmienok pre priznanie nemajetkovej ujmy. Odvolací súd po prejednaní veci dospel k záveru, že posúdenie veci súdom prvého stupňa v nadväznosti na právny záver odvolacieho súdu, že k zásahu do práva žalobcu na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici došlo a že tomuto porušeniu práva bolo dané zadosť následným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a potom vyhovujúcim rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici, je správne a zodpovedá skutkovému stavu zistenému z vykonaných navrhnutých dôkazov. Zistenie porušenia práva dovolacím súdom a následné rozhodnutie odvolacieho súdu

predstavuje samo osebe dostatočné zadost'učinenie nemajetkovej ujmy utrpenej žalobcom. Zároveň odvolací súd konštatoval podstatnú okolnosť, že v konaní nebola splnená podmienka priznania materiálnej satisfakcie, ktorá mala spočívať v nemajetkovej ujme spôsobilej v značnej miere znížiť dôstojnosť žalobcu a jeho vážnosť v spoločnosti. Nešlo teda o zásah, ktorý bol za danej situácie objektívne spôsobilý vyvolať takú ujmu, akú popisoval žalobca. Pre opačný záver žalobca v priebehu konania nenavrhol vykonať žiadne právne významné dôkazy.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal s poukazom na ustanovenie § 237 písm. f/ v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/, c/ dovolanie žalobca, ktorý ho navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Poukázal na to, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého v konaní o ochranu osobnosti je potrebné preukazovať naliehavý právny záujem, je v rozpore so zákonom a rozhodovacou praxou súdov. V takomto prípade nejde o určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. a naliehavý právny záujem nie je potrebné dokazovať (Z III str. 208-209, R 46/1995). Namietal aj to, že odvolací súd vyložil základné právne normy bez uvedenia dostatočných dôvodov, inak ako to robia iné súdy. Táto skutočnosť odôvodňuje dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p., pretože absenciou náležitého odôvodnenia odchýlenia sa od všeobecného výkladu základnej právnej normy aplikovanej všeobecnými súdmi mu odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Táto vada konania je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 a nasledujúcich Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Za takéto porušenie je v zmysle konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Torija c/a Španielsko) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. I ÚS 226/03) potrebné považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. To, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie konštatoval aj dovolací súd vo svojom rozhodnutí sp.zn. 4 Cdo 171/2005 z 27.4.2006. V ďalšej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia odvolací súd dospel k jednoznačnému záveru, že k zásahu do práva žalobcu na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici došlo. Tento záver je odlišný od právneho názoru súdu prvého stupňa, ktorý žalobu zamietol s odôvodnením, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu nedošlo. Dovolateľ sa nestotožnil ani s dôvodmi, ktoré uviedol odvolací súd v súvislosti s nepriznaním náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, keď bolo potrebné prihliadnúť aj na okolnosti,

za ktorých k porušeniu práva došlo. K splneniu podmienok priznania uplatnených prostriedkov nápravy stačí, aby išlo o zásah do osobnostných práv, ktorý je objektívne spôsobilý vyvolať ujmu, ktorá spočíva nielen v porušení, ale aj len v ohrození osobnosti fyzickej osoby.

Žalovaný vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietnuť. Bol toho názoru, že nie sú dané dôvody na zrušenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Žalobca dovolaním napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci rozsudok v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval, a teda ani nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3

O.s.p.). So zreteľom na to je zrejmé, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p.

Dovolanie žalobcu by vzhľadom na to bolo procesne prípustné, len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vzhľadom na námietky dovolateľa a tiež s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd kládol dôraz na skúmanie tej vady, ktorej existenciu dovolateľ v dovolaní namietal (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznával.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.; podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, lebo konanie žalovaného nezakladá žalobcovi právo na ochranu osobnosti. Konštatoval, že žalobca nepreukázal zásah do jeho občianskej cti, ľudskej dôstojnosti a ani to, že by konaním žalovaného bola narušená jeho vážnosť v spoločnosti a znížená dôstojnosť jeho osoby. Dospel k záveru, že ani v časti o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch žalobca nepodal žalobu opodstatnene, lebo zadosťučinenie mu bolo poskytnuté rozhodnutím najvyššieho súdu a novým rozhodnutím krajského súdu. Podľa názoru prvostupňového súdu žalobca nepreukázal, že by rozhodnutím krajského súdu bola znížená jeho dôstojnosť, vážnosť v spoločnosti a že by utrpel nemajetkovú ujmu pocitom neistoty, krivdy, poníženia, nespravodlivosti a márnosti.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď vychádzal z toho, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, že bolo porušené jeho právo na ochranu osobnosti a v rámci toho právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Dospel k záveru, že k zásahu do práva žalobcu na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici došlo, avšak tomuto porušeniu práva bolo dané zadosť následným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a potom vyhovujúcim rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici. Zároveň odvolací súd konštatoval podstatnú okolnosť, že v konaní nebola splnená podmienka priznania materiálnej satisfakcie, ktorá mala spočívať v nemajetkovej ujme spôsobilej v značnej miere znížiť dôstojnosť žalobcu a jeho vážnosť v spoločnosti.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinstančnom konaní.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo žalobcu na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti žalobcovi odňal právo namietat správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia

odvolacieho súdu sa žalobca dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností účastníkmi v konaní netvrdenými a prvostupňovým súdom nehodnotenými. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím (O.s.p. v znení do 15. októbra 2008). Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom rozhodujúcich skutkových zistení. Svojím postupom teda žalobcovi odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1, 4 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. februára 2009

JUDr. Vladimír M a g u r a , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková